

A színház saját nevezetesebb karmesterei között az Erkeleken kívül Mahler Gusztáv, Grossmann József, Nikisch Artur, Rebicsek József, Balling Mihály, Kerner István főzeneigazgató, Márkus Dezső, Benkő Henrik, Szikla Adolf, Rékai Nándor, Lichtenberg Emil, Tittel Bernát, ifj. Ábrányi Emil, Fleischer Antal, Tango Egisto, Failoni Sergio, Pető Imre, Berg Ottó, énekkari igazgatói között Noszeda Károly, Roubal Vilmos nevei fordulnak elő. — A rendezésben Alszeghy Kálmánon kívül még Vidor Dezső, Hevesi Sándor dr., Márkus László, Mihályi Ferenc, Ferenczi Frigyes, a scenikai főfelügyelő teendőiben Kéméndy Jenő és újabban ifj. Oláh Gusztáv alkotásai értékesek.

A letelt idő alatt a színház fölött a legfőbb felügyeletet a mindenkori belügyminiszter, 1907-től kezdődően pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszter gyakorolja. A belső vezetést intendáns (illetve kormánybiztos) vagy igazgató irányította. A mostanáig lefolyt időpontig sorrendben a következő intendánsok működtek: Podmaniczky Frigyes báró (1886-ig), Keglevich István gróf (1888-ig), Beniczky Ferenc (1891-ig), Zichy Géza gróf (1894-ig), Stesser József (kormánybiztos,* 1894-ig), Nopcsa Elek báró (1897.), Huszár Kálmán (1898-ig), Keglevich István gróf (1902-ig). Tíz évi szünet után — mely alatt csak igazgatók vezettek — 1912-ben kinevezik Bánffy Miklós grófot, aki főigazgatói (intendánsi) minőségben 1918-ig marad meg. Ismét három évi szünet után ifj. dr. Wlassics Gyula báró előbb kormánybiztosi, később főigazgatói címmel 1925-ig látja el a vezetést; ez időtől fogva az intendánsi állás betöltését ismét mellőzik.

Igazgatók: Erkel Sándor (1886-ig), Mahler Gusztáv (1888—1891.), Nikisch Artur (1893—1895.), Káldy Gyula (1895—1900.), Mészáros Imre (1900—1901.), Mäder Rezső (1901—1907.), Mészáros Imre (1907—1912.), Kern Aurél (1915—17.), Zádor Dezső (1918—19.), Ábrányi Emil ifj. (1919—20.), Kerner István (1920—1921.), újból Mäder Rezső (1922—25-ig). (Voltak évek, amikor az igazgatóság teendőit intendánsok alatt egy-egy ezzel megbízott főrendező látta el, így 1891—93. között Alszeghy Kálmán, 1913-ban He-

vesi Sándor dr., 1917—18-ban Vidor Dezső titkár, 1922—23-ban Márkus László.) Ezidőszerint a színház igazgatója Radnai Miklós, legfőbb tanácsadói a vezetésben: Márkus László főrendező, Rékai Nándor karnagy, Csávojszky Vince gazdasági főnök, Morlin Amadé titkár.

A M. Kir. Operaház fennállása óta 45 éven át színpadán mintegy 380 különféle opera, ballet, oratórium, zenés dráma, szimfónia, himnusz stb. címen adott zenei mű került előadásra. E művek felölelik a nagyobb számú magyar szerzeményeken felül a német, osztrák, olasz, francia, orosz, spanyol, cseh, lengyel klasszikus és modern alkotásokon felül úgyszólván minden művelt nemzet zenei termékeit. Magyar szerzők tollából az említett 380 szerzeményre kerekén 140 esik. — Az Operaházban az ezredik előadás 1889. szept. 26-án volt («Jó éjt, Pantalon úr», »Babatündér»). Az ötödik előadás estéjén, 1909. nov. 14-én Mihalovich »Toldi«-ja került színre. 1929-ben a színház már a kilencedik előadáson túlhalad, úgy, hogy pár éven belül eljut a tízezredikhez.

A megnyitás évében a színház helyárai ilyenek voltak: I. r. páholy: 9 forint. Támlásszék I—X. sorban: 3 frt., a többi 2 frt 50 kr.. Az emeletiek 2 frt 50 és 1 frt 20 kr. közt váltakoztak, a legolcsóbb hely 1 forint volt.

A színház mind művészi fejlődése kapcsolatában, mind pedig a gazdasági körülmények befolyásaihoz képest nagyon hullámzó életet folytatott. Néha mindkét viszonylatban kedvező, ismét máskor — különösen pénzügyi szempontból — válságos helyzetbe került. Ilyen volt az 1924-iki év, mikor az egyre rohamosan emelkedő terheket az állam nem lett volna képes a szükségletnek megfelelően fedezni s ekkor a személyzet Wlassics báró főigazgatóval az élén nagy társadalmi mozgalmat indított meg, melynek eredményéből akkora összeghez jutott a színház, hogy továbbműködését zavartalanul biztosíthatta, anélkül, hogy számos intézeti tagot évad vége előtt kenyértelemmé kellett volna tenni. E válság lefolyása után az Operaház állami segítségének korlátozottabb keretei között, részben kevesbített személyzettel és szerényebb beruházási kiadásokkal, valamint a művészek és alkalmazottak nagyon fokozott